



Aan: Gemeente Vijfheerenlanden  
T.a.v. de leden van de Gemeenteraad  
Postbus 11  
4140 AA Leerdam

Ons kenmerk : 266830

Onderwerp : Kinderopvangtoeslagaffaire Datum : 30 maart 2021

Geachte leden van de raad,

In deze brief informeren wij uw raad over de gemeentelijke aanpak van de kinderopvangtoeslagaffaire.

Gemeenten zijn op 6 november 2020 door de VNG en de Belastingdienst gevraagd om gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire te ondersteunen bij problemen op vijf leefgebieden;

- financiën
- gezondheid
- activering
- gezin
- wonen.

Op 9 februari 2021 heeft onze gemeente de contactgegevens van de (inmiddels 55) gedupeerden ontvangen. Het Sociaal Team heeft inmiddels met de meeste van deze gedupeerden contact opgenomen. Dit leidt tot indrukwekkende gesprekken waarin veel inwoners openhartig hun verhaal delen. Sommige gezinnen hebben alle ellende al achter zich kunnen laten, maar andere gezinnen ondervinden op dit moment nog financiële of andersoortige sociale problemen.

### **De opdracht**

De aanpak van de kinderopvangtoeslagaffaire is een atypisch project. De kaders veranderen lopende het project, de opdrachtgever (Belastingdienst) staat op grote afstand en is weinig genegen tot aanpassing van die kaders op basis van de praktische behoeften van opdrachtnemer (gemeente). Teruggeven van de opdracht is zowel praktisch onmogelijk als maatschappelijk onverantwoordelijk. Daardoor rest nog maar één optie, de taak uitvoeren. Deze opdracht is sinds november doorlopend veranderd en risicovoller geworden, niet in het minst omdat het aantal gedupeerden meer dan verdubbeld is. De (financiële) risico's worden eenzijdig bij de gemeente neergelegd. Deze raadsinformatiebrief heeft als doel de gemeenteraad te informeren over deze risico's en de gemaakte keuzes. De financiële gevolgen zijn op dit moment nog niet te overzien, en kunnen dus nog niet concreet in de eerste Berap gemeld worden. Hieronder informeren wij uw raad over de lokale keuzes en risico's.

### **Lokale keuzes**

*Uitvoering door Sociaal Team*

Bij de uitvoering van de opdracht van de Belastingdienst zijn lokaal een aantal keuzes gemaakt. Om te beginnen is al snel gekozen om het Sociaal Team de intake van de

gedupeerden te laten organiseren. De taakgebieden waarop de gemeente hulp moet verlenen lopen door het gehele sociaal domein heen. Het gaat over de Jeugdwet, WGS (Wet gemeentelijke schuldhulpverlening), Participatiewet, maatschappelijke ondersteuning, Veilig Thuis, etc. etc. Het Sociaal Team heeft ervaring met triagering op al deze onderwerpen en contactpersonen weten dus direct welke hulp ingezet moeten worden.

#### *Één contactpersoon per cliënt*

In het VNG-model wordt gewerkt met een servicecentrum (telefoonnummer) die gebeld kan worden door de gedupeerde. Dit servicecentrum triageert vervolgens door naar de juiste afdeling. Dit VNG-model lijkt duidelijk bedoeld voor grotere gemeenten. Daarom is ervoor gekozen geen servicecentrum of tussenstap in de hulpverlening in te bouwen. In Vijfheerenlanden hebben we gekozen voor een rechtstreeks mailadres naar de drie sociaal teamleden ([kinderopvangtoeslagaffaire@vijfheerenlanden.nl](mailto:kinderopvangtoeslagaffaire@vijfheerenlanden.nl)), die onderling de casussen al verdeeld hebben. In de aankondigingsbrief van het contact is het rechtstreekse telefoonnummer naar het sociaal teamlid opgenomen (mede op eigen verzoek van de sociaal teamleden). De afstand tussen gedupeerde en dienstverlener dient immers zo kort mogelijk te zijn. Het sociaal teamlid neemt rechtstreeks contact op met de gedupeerde. Dit zijn intensieve gesprekken, het is niet uitzonderlijk als het eerste gesprek drie uur duurt. Gezien de vertrouwensrelatie die dan opgebouwd wordt, is het tussentijds wisselen van dienstverlener onwenselijk. Tussentijdse wisseling van hulpverlener en verdere triagering is mogelijk wel efficiënter, zo kunnen contacten makkelijker afgeschaald worden (bijvoorbeeld ook naar vrijwillige hulpverlening). Daar is op dit moment niet voor gekozen.

#### *Geen toets op schriftelijke verklaring Belastingdienst*

De Belastingdienst heeft middels een verwerkersovereenkomst de gegevens van de gedupeerden met de gemeente Vijfheerenlanden gedeeld. In eerste instantie was er een strikte SISA-verantwoording. Formeel moest de gemeente bij het opnemen van het contact met de gedupeerde een schriftelijke verklaring ontvangen van de gedupeerde. In deze verklaring staat dat zij ook gedupeerd zijn. De gemeente moet vervolgens deze verklaring overleggen bij de SISA-verantwoording (aan de accountant), om de gemaakte kosten te verantwoorden. Op 9 maart 2021 hebben Belastingdienst en VNG laten weten dat zij dit onderdeel van de SISA-verantwoording schrappen.

Dat is goed nieuws, want de meeste gezinnen hebben de schriftelijke verklaring van de Belastingdienst niet (meer). De sociaal teamleden konden deze verklaring derhalve niet bij het dossier voegen, waarmee wij niet aan de volledige verantwoordingsplicht kunnen voldoen. De gedupeerden konden wel een nieuwe verklaring opvragen bij de Belastingdienst, maar zouden daarvoor weer een administratieve procedure voor moeten doorgaan, terwijl we al zeker wisten dat ze gedupeerd zijn omdat we de gegevens van de Belastingdienst zelf ontvangen hebben. Daarom hadden onze sociaal teamleden de opdracht gekregen ook zonder schriftelijke verklaring de gedupeerden te helpen.

#### **Risico's**

##### *Onzekerheid over aantal gedupeerden*

In november 2020 was er nog sprake van dat het aantal gedupeerden in Vijfheerenlanden 24 zou zijn. Hier is indertijd ook de dienstverlening op ingericht. Er werden twee sociaal teamleden vrijgemaakt. De indruk bestond dat het een vrij overzichtelijk project zou zijn. 24 dossiers goed afronden vergt serieuze aandacht, maar kon waarschijnlijk binnen de bestaande capaciteit en de daartoe bestemde middelen (34.000 euro) afgerond worden. Op 28 januari 2021 meldde de VNG echter dat we rekening moesten houden met meer gedupeerden in Vijfheerenlanden: te weten 40. Vervolgens volgden op 11 februari nog eens 11 dossiers. Naar aanleiding van dit nieuws in nog een sociaal teamlid aan de opgave toegevoegd. Op 25 februari zijn nog 2 dossiers toegevoegd en op 11 maart nog 2 dossiers. Over al deze toevoegingen zijn wij niet van te voren geïnformeerd. De scope van het project wordt daarmee tamelijk onduidelijk, aangezien de Belastingdienst voortdurend zonder aankondiging dossiers toevoegt.



### *Extra inzet van het Sociaal Team*

In deze drukke coronatijd, waarin het Sociaal Team al extra werk moet verzetten, komt er extra druk op het team. Er zijn drie medewerkers voor het grootste deel van hun uren onttrokken van de basistaken en op dit project gezet. Dat zijn dus uren die we niet aan reguliere 'gemeentelijke' opgaven besteden. Het staat buiten kijf dat de hulp voor de gedupeerden noodzakelijk is, we zijn immers vanuit de Jeugdwet en Participatiewet verplicht om hier niet stil te zitten. De Sociale Teams kunnen de intake en triagering op dit moment binnen de bestaande formatie opvangen. Gevolg is wel dat de wachttijden binnen het Sociaal Team niet verder weggewerkt worden. Deze wachttijden zijn op dit moment nog niet problematisch. Na deze eerste gesprekken wordt bekeken welke werkzaamheden binnen de reguliere dienstverlening vallen en welke extra inzet behoeven. Er is een kans dat er dan een formatietekort ontstaat, maar dat is nu nog lastig in te schatten.

### *Financiële onzekerheid*

De kosten voor deze exercitie zullen inclusief ambtelijke uren de vergoeding van het Rijk (34.000 euro) ver overschrijden. Er is dus geen onmiddellijk budget voorhanden om extra in te huren. Het Rijk en de VNG doen onderzoek om de daadwerkelijke kosten voor de gemeente te berekenen. Er is onzekerheid in hoeverre we compensatie krijgen voor de kosten. De gemeente is overigens ongeacht deze financiële exercitie vanuit de Jeugdwet en Participatiewet verplicht om de diensten te leveren, dus het is geen optie om het niet te doen.

### *Wispelturigheid*

Er ontstaan lokale bestuurlijke, financiële en uitvoeringsrisico's doordat de Belastingdienst haar standpunt doorlopend wijzigt. Deze risico's zijn niet te voorspellen, aangezien ze afhankelijk zijn van landelijke politieke overwegingen en uitvoeringsproblematiek bij de Belastingdienst. Een aantal voorbeelden ter illustratie:

- Besluit om alle gedupeerden 30.000 euro te geven zonder daarbij afspraken met schuldeisers te hebben. Dit zorgt in de praktijk voor enorme problemen (schuldeisers weten dat er nu geld te halen is).
- De oorspronkelijke lijsten bevatten een indeling prioritair contact leggen en niet prioritair contact leggen in verband met sociale problematiek. Ondanks het verzoek de indeling te delen in de gegevensoverdracht heeft de Belastingdienst dit niet gedaan. We weten dus niet wie van de lijst urgent hulp nodig heeft.
- Ondanks afspraken om gedupeerden te verwittigen dat gemeenten contact op zouden nemen, heeft de Belastingdienst dit niet (voldoende) gedaan. Daarom is in allerijl haast een brief opgesteld namens de gemeente om gedupeerden te informeren dat ze door het Sociaal Team gebeld zouden worden.
- Er is niet duidelijk of er ook voor voorgaande of lopende jaargangen vorderingen kwijtgescholden worden. Dit is onderwerp van landelijk overleg tussen de VNG en Belastingdienst. De financiële en personele consequenties van een eventueel kwijtscheldingsbesluit zijn niet in te schatten op dit moment. De lijst met gedupeerden mag niet gedeeld worden met de gemeentelijke afdeling Belastingen. Het college van B&W heeft in februari besloten om de openstaande invorderingen niet naar de deurwaarder te sturen, onder andere omdat de afdeling Belastingen niet weet wie de gedupeerden zijn. Op 9 maart 2021 hebben wij aanmeldingsgegevens gekregen om de gegevens te ontvangen bij de afdeling Belastingen.

We vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid tot het geven van nadere toelichting. Wij houden u in het vervolg op de hoogte via de Berap en zullen u net als voordien indien noodzakelijk informeren middels mededelingen bij de raadsvergadering.



Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Vijfheerenlanden,

de secretaris,

de burgemeester,

N. (Nanette) van Ameijde-Poortman

S. (Sjors) Fröhlich

